

Ar žvalga

r. 36

1946 VIII. 20

II metai

Taikos Konferencija pradeda dirbti

Paryžius, VIII. 19. Taikos konf. šeštadienio posėdyje daugiausiai diskusijų sukėlė Austrijos išleidimo į Taikos konf. klausimas.

Vyšinskis griežtai pasipriešino, kad Austrijai būtų suteikta teisė konferencijos plenumui išdėstyti savo pažiūrą. Tirdi, mes visi žinome apie Austrijos atst. kalbės, būtent, apie Pietų Tirolį, kuris išs. reik. min. jau nuspręstas jam priskirti.

Tačiau Britanijos atst. Mc Neal tvirtino, kad tai, kas pasisakė keturiems, yra versas 21 valst. dėmesio. Tuo metu Byrnes priminė 1943 m. Maskvos susitarimą, kuriuo Austrija pripažįstama nepriklausoma valstybe ir dėl to ji turi būti suteikta teisė pasisakyti.

Po to pastaciūs balsavimui pasiūlymą (leisti Austrijai konf. plenumė pasisakyti) buvo priimtas 15 balsų prieš 6. O sovietų reikalavimas pakviesti Persiją išdėstyti Konf. savo pažiūrą tapo priimtas vienu balsu.

Popietiniame posėdyje sovietų atstovas pareiškė, kad kariavusi su kuriuo nors puv. prieš kraštu taikos sąjunginė valstybė, ruosiančioj tu tuo kraštu taikos sutartį komisijoj neturi balsavimo teisės. Tokiu būdu Prancūzija tokios teisės neturi.

Londonas fašizmo Mekka

Komunistinė „Rzeczpolita“ kad Londonas yra „reakcijos ir fašizmo Mekka“. Londone yra „visų Rytų ir Vidurio Europos pagrindžio sąjūdžių dispoziciniai židiniai“. Iš ten plaukia instrukcijos ir medžiaginė parama teroristų gaujoms. BBC skleidžia nerimą ir klastoja tikrąją būklę. D. Britanijos parlamentas dažnai būna kaip tribūna, iš kurios skelbiama Europos reakcijos subankrutavusių grupių ir grupelių apgynimas ir pritarimas. Daugelyje Europos kraštų apie Londoną manoma taip apie fašizmo restauravimo atsparos tašką. O pikčiausia, kad Londono veikla yra pridengta demokratijos kraiste.

rėtų Vengrijos komisijoj, o JAV — Suomijos komisijoj.

Tačiau tuo klausimu nors ir neprieita vieningos nuomonės, tačiau ir nepadaryta jokio nutarimo.

PRADEDA DIRBTI KOMISIJOS

Paryžius, VIII. 20. Vakar Paryžiuje vyko tikslai paskirų komisijų posėdžiai. Posėdžiauvo Bulgarijos politinė komisija, Bulgarijos, Vengrijos ir Suomijos ekonominės komisijos. Šiose pastarosiose komisijose buvo griežtų pasisakymų tarp sovietų ir anglosaksų atstovų dėl skirtingų pažiūrų į kraštų ekonominių reikalų tvarkymus.

Šiandien įvyksta Konf. plenumo posėdis, kuriame kalbės Egipto, Meksikos, Kubos, Persijos atstovai.

BYRNES YRA OPTIMISTAS

Paryžius, VIII. 19. Pasikalbėjime su spaudos atst. min. Byrnes pareiškė, kad jis nesąs pesimistas dėl galutinių Paryžiaus Konferencijos rezultatų ir tikisi, kad bus pasiektas susitarimas.

UNRRA DAR GLOBOS DP

Bernaas, VIII. 18. Baigiamajame UNRRA konferencijos posėdyje buvo priimta rezoliucija, kuria nutariama DP rūpintis iki 1947 m. birželio m. 30 d. Tačiau ta globa gali būti pratęsta ir vėliau, jei iki to laiko neįsistiegs tarptautinė organizacija globoti karo pabėgėlius.

Baigiamoj kalboj D. Britanijos atst. Noel Baker išreiškė pageidavimą, kad DP tėvynėse būtų pagerintos gyvenimo sąlygos, tada ir repatriavimo propaganda būtų sėkmingesnė.

La Guardia pakartotinai pareiškė, jog jis darysiąs žygį, kad į JAV būtų išleista 100.000 DP.

AUSTRIJOS DP VERČIAMĮ DIRBTI

Viena, VIII. 19. Atikinkamų okupacinių įstaigų patvarkymu, visi Austrijos DP privalo registruotis vietinėse darbo įstaigose (Arbeitsamt). Jiems ateityje bus taikomi tokie pat darbo potvarkiai, kaip ir vietinėms darbo jėgoms. Išimties taikomos tik ligoties ir senesnio amžiaus DP.

(St. and Str.)

IR SOVIETAJ TURI ATOMINIŲ BOMBŲ?

„St. a. Str.“ praneša, kad oficialus Sovietų Sąjungos atstovas atominių bombų bandymuose Bikini salų srityje, S. Aleksandro pasikalbėjime su spaudos atstovais pareiškė, kad ir sovietai artimiausiu laiku ruošia tokius atominių bombų bandymus.

ATVYKSTA NAUJI DALINIAI

Maskva, VIII. 19. Pranešimu iš Teherano, šiomis dienomis į Basrą uostą atplaukė penki anglų transportiniai laivai su kariuomene. Juos lydėjo vienas anglų kreiseris. Šie daliniai apsistojo viename mažame miestelyje, už 3 km. nuo Persijos sienos.

Kad anglų kariuomenė ten kažkam ruošiasi matyti ir iš to, kad ji paskubomis asfaltuoja kelius.

D. Britanijos nusistatymas

Londonas. — Spaudos konferencijoje britų užsienių reikalų ministerijos kalbėtojas pranešė, jog įėjus staiga kiltų pavojus britų interesams Pietų Irano naftos srityse, D. Britanija savarankiškai ir vienašališkai imtųsi reikalingų priemonių tam pavojui pašalinti, nes „gali nebūti laiko kreiptis į JTO“. Vienas žurnalistas priminė, jog Saugumo Taryba posėdžiauja be pertraukos. „Saugumo Taryba neturi kariuomenės“, atsakė britų užs. reik. min-jos atstovas.

JAV LAIVYNO MANEVRAI

New Yorkas, VIII. 18. Žiniomis iš JAV Jūrų ministerijos, artimu laiku rytinėj Viduržemio jūros daly įvyks JAV karo laivyno XII flotilijos manevrai. Šioje flotilijoje yra 45.000 tonų lėktuvnešis „T. D. Roosevelt“ su gausiais aviacijos daliniais.

Tebesauda JAV lėktuvus

DINGO DAR VIENAS JAV LĖKTUVAS

Frankfurtas, VIII. 20. Vyr. JAV kariuom. vadovybė praneša, kad vakar rytą iš Vienos į Udinę (vyr. amerikiečių kariuom. vadovybė Italijoje) skridęs JAV sunkus transportinis lėktuvas dingo ir iki šiol neišsirasdo.

Vakar po pietų sakyta lėktuvas radijo pagalba pranešė, kad jį kiti lėktuvai apšaudė kulkosvaidžiais. Po to lėktuvo radijo stotis visiškai nutilo. Tuo metu lėktuvas buvo viršuj Klagenfurto (Austrijos, britų zonoj).

Kaip yra žinoma, š. m. rugpiučio mėn. maždaug toj pačioj erdvėj jugoslavų naikintuvai numušė JAV transportinį lėktuvą, skridusį taip pat iš Vienos į Udinę ir dėl to JAV įteikė Jugoslavijos vyr. protesto notą.

DĖL NUSAUTO AMERIKIEČIŲ LĖKTUVO

New Yorkas, VIII. 19. JAV vyr., atsakydama į Jugoslavijos protesto notą, kurioj tvirtinama, kad JAV lėktuvai nuclatos pažeidžią Jugoslavijos teritorijos neliečiamybę pareiškia, kad jugoslavų naikintuvų pašautas JAV transportinis lėktuvas skridęs iš Austrijos į Italiją ir dėl audrų buvo iškrypes iš savo kelio. Tačiau jugoslavų naikintuvai, užuot jam padėję, atidūrė jį ugnį, sužeidė vieną lakūną sunkiai, antrą — lengviau ir privertė nusileisti Liublijancs aerodrome.

GRIEŽTA JAV IR ANGLIJOS NOTA JUGOSLAVIJAI

Londonas, VIII. 20. Vakar JAV ir D. Britanijos vyr. įteikė Jugoslavijos vyr. protesto notą. Joje protestuojama prieš nuolatinį jugoslavų kariuomenės Venecija Giulia srityje provokacinių elgesį, prieš nuolatinę jugoslavų propagandą, kuria norima diskredituoti sąjungininkų kariuomenės pajėgas Venecija Giulia srityje ir prieš nuolatinę, įžūlią ir pikta propagandą, nukreiptą prieš šias valstybes.

Šiandien visa Londono spauda komentuoja šią notą ir su pasipiktinimu konstatuoja nesuprantamą akciją, kurią veda sąjunginė Jugoslavija prieš JAV ir D. Britaniją.

NEVAISINGAS TAIKOS KONGRESO DARBAS

Paryžius, VIII. 20. Vakar Normandijoje buvo atidengtas paminklas paminėti ten invazijos metu kritusiems kanadiečiams. Paminklą atidengė Kanados min. pirm. Makenzy King, kuris savo kalboj tarp kitko pareiškė, kad Taikos Kongresas per tris savaites nenudirbo jokio konkretaus darbo, nes jo darbas yra sąmoningai trukdomas.

Ivairios žinios

Paryžius. — Prancūzijos konstituantos konstitucijos rengimo komisija vienbalsiai, 6 susilaikius, priėmė naujos konstitucijos įžangą, kuri bus įrašyta vietoje 1789 m. žmogaus ir piliečio teisių deklaracijos. Tą įžangą 1789 m. deklaracijoje surašytos žmogaus ir piliečio teisės iš naujo išskilmingai patvirtinamos ir papildomos, šiems laikams reikalingiausiais socialiniais ir ekonominiais principais.

Bruxelles. — Belgijos rūkoriai sulaukė dienos, kada tabakas ir cigaretės pardavinėjamos laisvai — kortelių sistema panaikinta. Mėsa bus pradėta laisvai pardavinėti nuo 1947 m. sausio mėn.

Roma. — Patiriama, kad Byrnes yra pažadėjęs Italijai 200 mil. dol. paskolą ir 50 L. berty laivų kai tik bus pasirašyta taikos sutartis, kad tuo būdu padėjus Italijai atgaivinti savo prekybą su užsieniais.

Washingtonas. — Irano atstovas Vašingtone JAV valstybės departamentui pranešė, kad į šiaurę nuo Irano Sov. Rusija telkia savo kariuomenę. Tai esąs atsakymas į anglų kariuomenės sustiprinimą Basroje.

New Yorkas. — Komisijoje JTO nariais rekomenduoti Sov. Rusija, Meksika ir Lenkija pasisakė prieš Portugalijos priėmimą į JTO. Ją remia Anglija ir Amerika.

New Yorkas. — „New York Times“ svarsto JTO sesijos atidėjimo klausimą, nes jau nekylstant galima tvirtinti, kad taikos konferencija rugsėjo 23 dieną nepasibaigs. Ar JTO posėdį atidėti ar taikos konferenciją pertraukti. Vašingtono politiniai sluoksniai esą prieš taikos konferencijos pertraukimą.

Bombėjus. — Indų kongreso partija pakeitė savo pirmąją nusistatymą ir priėmė vicekaraliaus pasiūlymą dalyvauti Indijos vyriausybės sudarymo pasitarimuose.

Maskva. VIII. 16. 1946. Maskvos radijas pranešė, jog „Tarybų Lietuvos ministras pirmininkas“ Gedvila paskelbė pirmąją tos respublikos penkmečio planą. Konstatavęs, kad nacių okupacija visiškai sugriovusi Lietuvos ūkį, Gedvila pranešęs, jog 1950 m. Lietuvos pramonė pasieksianti 80 proc. 1940 metų padėties.

Zeneva. — La Guardia UNRRA posėdy atsiliepė į kaltinimus, kad UNRRA yra slaptų sovietų agentų ir kitokių nedorėlių lizdas. Anot La Guardia, arba tas aukštas kariškis turi savo tvirtinimus įrodyti arba atsistatydinti.

Ko nori Sov. Rusija?

Kada tik rusai ima svarstyti savo ateities sumanymus, iškyla tas pats pagrindinis klausimas: kaip Rusija gali būti saugi, apsupta nedraugiško pasaulio? Rusija išorinio pasaulio baidosi nuo labai seniai, ši baimė nėra prasidėjusi nuo bolševikinių laikų. Ji yra atsiradusi su rusų valstybe. Rusija nėra niekuomet buvusi Europos dalis, visuomet ji buvo atskiras pasaulis. Rusai Europą laiko neramiu pasauliu. Apie ją jie žino, kad iš ten jie buvo tik per paskutinį šimtą metų penkis kartus užpulti: Napoleono įsibrovimas 1812, anglų-prancūzų užpuolimas 1854 (vad. Krymo karas), vokiečių įsibrovimas 1914, anglų-prancūzų įsibrovimas 1918—20 (vad. intervencija) ir paskutinisys 1941 m. Hitlerio užplūdimas, bašiasias iš visų. Po intervencinių karų Rusija laukė naujo puolimo po ilgesnio ar trumpesnio laikotarpio. 1920 m. ginčas trockininkų su priekais tesisuko tik apie klausimą, kaip apsiginti nuo gresiančio užplūdimu. Trockis tematė vieną išsikelbėjimą: reikią kurstyti perversmus kituose kraštuose. Stalinas, nugalėjęs, nelaike galimu daiktu tokius sukrėtimus sukelti, todėl būtina esą Rusijai įsigyti sunkiąją pramonę. Čia glūdi įvairių penkmečių pagrindas, kurie pirmiausia buvo rengiamas užplūdimui atremti. Čia prisideda dar vienas reikalas, kuris glūdi dabartinių svarstymų pagrindu: rusai ne tik nuolatos bijo naujo puolimo, bet jie supranta savo krašto pramonės silpnumą, ir tai nėra tik spėliojimai arba jaudinimasis. Užtenka tik dirstelėti į kelis skaičius. Rusija turi 190 mil. gyventojų palyginti su 45 Anglijoje ir 140 JAV. Bet gyventojų gausumas virsta silpnybe, jei nėra atitinkamų pramoninių šaltinių. Paimkime anglų kiekvienos jėgos pagrindą. 1940 m. Sov. Sąjunga išsikasdavo 166 mil. tonų, šis skaičius dabar dėl vokiečių suardymų tikriausiai bus nukritęs iki kokių 120 milijonų. Bet anglai gauna per metus maždaug 200 milijonų ir jiems atrodo, kad jų kato didžiosios valstybės reikšmė žūtu, jei jie tik kiek mažiau išsikastų, o JAV 1944 m. pasiekė 620 mil. t. Antroje vietoje eina plienas, visos karinės ir ūkinės galybės ramstis. Rusija 1940 m. gavo 18 mil. tonų, bet sritys, kur gaminamas plienas, per karą ypačiai buvo nusiaubtos, ir reikėtų stebėtis, jei rusai dabar galėtų pasigaminti daugiau negu 12 mil. t. gal net tik 10 mil. Sąjungininkai vokiečiams yra leide gamintis 7 mil. ir tai visiems atrodo, kad Vokietija esanti sunkiai apkarpyta. Anglai šioje sri-

tyje pasiekia apie 13 mil. o amerikiečiai 1944 m. pasigaminę 81 mil. Tiesa, rusai turi žibala, kurio Anglijoje visai nėra. Bet Rusija 1940 m. tėra gavusi tik 34 mil. t. tuo tarpu Amerika 1944 pasigaminę ne mažiau kaip 227 mil. t. Šitokių skaičių negalima niekais nuleisti. Taip pat reikia pagalvoti, kad trečdalis europinės Rusijos vokiečių visiškai išgriautas ir kad sunkiausiai nukentėjusieji Vokietijos kraštai dar visai gerai atrodo palyginti su tuo, ką vokiečiai po savęs paliko Rusijoje. Be to, rusai yra netekę 10 ar 15 mil. vien nukautais. Kiek milijonų buvo sužeista, niekas nežino, bet tikriausiai ju nuostolai yra baisiausi, kokį tik yra buvę istorijoje. Rusai pasirodė neįtikėtino patvarumo ir atkaklumo tauta, pasiryžusi pakelti neišvairduojamus trūkumus Sov. Sąjungos nepriklausomybei išlaikyti. Bet pradedant nuo Stalino visi rusai supranta, kad karas Rusijai tereikėtų sunaikinimus, badą ir kitus mirtinuos žuvusių. Todėl visa Rusijos politika yra nukreipta į vieną tikslą — išsaugoti ilgą taikos laikotarpį kad būtų galima atsistatyti. Kurios rūšies atsistatymas, paklausime saves? Čia ir glūdi neaiškumas. Daugumas

kalbų per neseniai praėjusią rinkiminę kampaniją buvo Rusijos izoliacionistinės politikos turinio. Buvo iškeliama, kad tik per savo sunkiąją pramonę Rusija teisingelbėjusi ir todėl reikią ją ir gamtos mokslus plėsti. Bet greta yra kita pakraipa ne taip griežtai išreiškiama, bet kuri siekia pirmiausia gamintis plačiai vartojamųjų prekių, nes, kaip Kalininas pareiškęs, sugrįždami raudarmiečiai nori gauti geresnes gyvenimo sąlygas, nors esą reikalinga ir toliau ugdyti sunkiąją pramonę. Ir Stalinas vasario 9 d. kalbėjo, kad Sov. Sąjunga turinti pasiekti apie 2/3 to, ką gaminanti JAV, pvz. 60 mil. t. plieno-prieš 80 mil., kuriuos dabar Amerikagamina, ir tam reikėtų trijų penkmečių, t. y. mažiausiai 15 metų, taigi apie greitą karą negalvojama, bet visas jo kalbos išoris buvo nukreiptas į artimos ateities planus: normavimo pašalinimą, padauginimą vartojamųjų prekių ir geresnį žmonių aprūpinimą. Atrodo, lyg Stalinas nebūtų kalbėjęs kaip sustingęs marksisas. Jo kalba rėmėsi spėjimu, kad Rusija galinti turėti ilgą taikos laikotarpį. Ši jo kalba parodo, kad Sov. S—gos gyventojai galiausiai turės lengvesnį gyvenimą. Stalinas to nebūtų pažadėjęs, jei jis būtų laukęs karo 10 ar 15 metų tarpe. („Neue Auslese Nr. 7“).

Vietoj Meksikos-Palestina

John Chabot Smith, „New York Herald Tribune“ korespondentas, rugpjūčio 9 d. rašo:

„Britų vyriausybė nusiuntė Rusijos ir Rumunijos vyriausybės protesto notą, kad pastarosios nelegaliai vežančios žydus į Palestina. Kiekvieną mėnesį, šioms valstybėms tarpininkaujant, pateko Palestinoje 1000 žydų. Britai tvirtina, kad nekarta dėl šių valstybių žygių yra protestavę, bet iki šio laiko nėra gavę patenkinamo atsakymo.

Tiokiškas ir išsiskukinėjantis atsakymas, kaip rašo korespondentas, kad mišėti žydai emigrantai buvo siunčiami ne į Palestina, o į Meksiką, jiems išdavus atitinkamas vizas.

Juk yra žinoma, kurios sunkenybės yra daroms Rusijoje ar jų užimtoje Rumunijoje gauti vizas ir iš viso kraštą aplėsti. Šie kraštai rėmė žydų vykimą į Palestina, kad ten sukeltų nerimą ir sudarytų britams rūpestį.

Pastarosiomis savaitėmis, požeminiais kanalais nena-prastai pagyvėjo žydų išvykimas per Juodąją ir Viduržemio jūras. Šie kanalai padėjo išvykti apie 200.000 žydų iš Lenkijos, 150.000 iš Ru-

munijos ir daugiau kaip 100.000 iš britų ir amerikiečių zonos“.

Konfliktas plečiasi

Zeneva. — Konfliktas tarp La Guardia vadovaujamos UNRRA administracijos ir britų bei amerikiečių karinių organų dėl DP kontrolės darosi vis gilesnis. La Guardia atstovauja tezei, kad sovietų lenkų ir jugoslavų propagandai tarp DP būtų duodama visiškai laisvė ir kad ji būtų remiama; sąjungininkų karinė vadovybė esanti prieš tai griežtai nusiistatčiusi. La Guardia keliais atvejais yra kritikavęs karinius organus, kad jie su DP netinkamai elgiasi (DP akimis žiūrint, nei vienai antri nėra atitike DP lūkesčių ir reikalų, E.). Nuo 3. m. pradžios repatrijuota 105.000 tremtinių; naujų atvyko arba grįžo (iš Lenkijos...) 30.000. Manoma, kad ligi metų galo iš dabartinių 830.000 DP repatrijuos kokių 100.000. Repatriaciją norima paskatinti pažadu, kad grįžantieji tėvynės galės pasiimti maisto trims mėnesiams. Tačiau dar neaišku, ar bus tiek maisto išteklių, jeigu pav., visiems 400.000 lenkų DP tektų išvykti išduoti po trijų mėnesių normą.

— Erzherzogas Fridrichas, — aiškina ponas Lichtenschobas, — yra imperatoriaus Prano Juozapo brolio ainis. O jo žmona erchzogenė Rose-Maria yra paties Prano Juozapo anūkė, septynių vaikų, tų motina ir tikra gražuolė.

Kad erzherzogenė Rose-Maria Habsburgaitė yra septynių vaikų motina, aš, žinoma, patikėjau. Bet kad ji po to dar būtų tikra gražuolė? Tačiau, prieštarauti ponui Lichtenschobui negalėjau. Pirma, jis buvo minėtos erzherzogų šeimos kamerdineris, nors dabar atsiūstas darbui prie apkasų, antra jis buvo kolonos maistininkas, o trečia aš buvau jo „kuli“ ir jei būčiau prieštaręs, tai ne tik negaučiau iš jo sigarečių, bet jis man kibty į gerkle ir pradėtų amaugti.

Toks jau buvo pono erzherzogų kamerdineriaus paprotys. Čia su tavim draugiškai kalba, šypsosi, čia staiga parausta iki mėlynumo, nei baisu, kad jo apoplekija netrenkų, ir, sukeikęs ne savo balsu, kimba abiem rankom tiesiai į gerkle. Sugriebęs už gerkles papurto kaip griužę, mėlynumas iš jo veido diagsa, pirštai paleidžia kaklą ir po minutės jis ne tik jau šypsosi, bet dar ir sigaretę savo aukai pasiūlo. Tur būt jau jis taip praręs su tarnais elgtis savo pono erzherzogų pilyje, o gal tik apkasuose — sau tokį įprotį leido, kadangi sveikšaliai apkasu kasėjai neturi teisės priešintis nė vienam vyresniajam, o vyresnis yra čia kiekvienas vokiečiai.

Ponas Lichtenschobas leidžia keliu pakalnėn į Nikitschą pirmas, aš kaip šuo seku iš paskos ir ant kupros tempiu didžiulį maišą, prikimštą visokių tuščių dežučių, bonkų ir maišelių. Ponas Lichtenschobas eina į Nikitschą atsiimti kolonai maistą, o aš jį lydžiu, kaip sunkumų kilnotojas, kaip priskirtas prie jo vergas.

Kartą gero ūpo pagautas jis man atkišo net visą penketą sigarečių ir pasakė:

— Tu turi būti mano ištikimasis tarnas, nes čia apkasuose tokie žmonės surinkti, kad nė vienam negalima pasitikėti.

Tikrai nežinojau, ar dėl tokio man pareikšto pasitikėjimo parausti, ar nusikeikti, bet kadangi norėjau rūkyti ir nė vienos sigaretės neturėjau, tai ramiausiai sigaretės užėmiau ir tuoj čia pat viena užrūkiau. Ponui Lichtenschobui sigaretės nieko nereikė, jis jų turėjo iki valios visos kolonos sąskaiton, o pats nerūkė.

Ponui Lichtenschobui 56 metai amžiaus. Jis senbernis, apvalaus aptukusio veido, žalsvų besišypsančių akių, visuomet gerai išsiskutęs. Rankos nedidelės, kaip ir jis pats, pirštai papurtę, švario-

Henrikas Blazas

Erzherzogų kamerdineris

(Iš rinkinio „Vergų kolonose“)

mis panagėmis, visas apvalas, minkštutis. Avi aukštus guminius batus, kad, neduok Dieze kojas sušlapės slogos negautu, dėvi iki kelių šiltą pusšverkį, austriška mada žaliais kantaiis pagal apikaklę ir skvernus apvedžiotą, ir niekad nuo galvos nenusiima žaliasskrybėlės, siaurais bryliais su išdidžiai kyšančia virš pakaušio strauso riesta plunksna.

— Pamatytum mano kambari Persebergo rūmuose, — pasakoja Lichtenschobas, — visos jo sienos nukabinėtos kardais ir mano fotografijomis karinėje uniformoje.

— Buvote karininkas?

— Buvau imperatoriškos gvardijos ulonų pulke viršila, — pakelia vieną pirštą į dangų Lichtenschobas. — Karininkais ten tik arsitokratai būti galėjo.

Danguje pasigirsta probelelių užsėsys. Praskrėnda eskadrilė. Pakeliame galvas ir nė vienas mūsų neklausia, kieno tie lėktuvai? Abu žinome, kad tai amerikiečių naikintuvai. Lichtenschobas sulėtina žingsnį, palaukia, kol aš jį pasivyčiau ir eidamas greta klausia.

— Kaip manai, ar Vokietija nugalės?

Ką jam atsakyti? Pasakysi — ne, gali pasmaugti. Pasakysi — nugalės, — navedins įdieu Pagaliau sakau:

— Ateitis parodys.

— Jau parodė, — numoja ranka Lichtenschobas, — Vokietija frontuose tol sudarinėja kitiems katilus, kol dabar bati pakliuvo į vieną didžiulį katilą.

Artinamės prie Nikitsche ir priešais ateina dvi merginos. Lichtenschobas tuoj pasikau-

čia. Rodos, kad ir ūgiu jis per visą sprindį didesnis pasidarė. Praeidamas vienai merginai gnybteli į veidą ir kvatojasi kiek tik gerkle leidžia. Lichtenschobas nepataisomas viengungis.

Pakeliui užbėgęs į paštą jis išsineša visas nušvites. Vienoje rankoje laiškas, kitoje po pažastim keliu kilogramų elegantiškai įpakotas siuntinėlis.

— Nuo erzherzogų! — šaukia jis visa gerkle šypsodamasis. Čia pat atplėšia laišką ir skaito. Perskaitęs paduoda man. Gali skaityti.

Laiškas prasideda žodžiais: „Lieber Joachim! O toliau seka, kad visi sveiki, kad vaikučiai labai pasiilgo Joachimui, kad jie siunčia jam siuntinį, idėję visko po truputį ir kad laukius nupirka anibarstė pati erzherzogenė“. Pasirašyta karališkai — „Friedrich“.

Pirma kartą savo gyvenime akiaičiau gyvo erzherzogų laišką gyvam kamerdineriui. Laiškas buvo visai žmoniškas ir iš pagarbos sustingti neteko. O kai atėjom prie maisto sandėliu, kur savo kolonai turėjom laukti maisto išdavimo eilės, Lichtenschobas atplėšė siuntinėlį ir parodė demonstruoti jo turinį. Šiltos vilnonės pirštinės, truputis sausainių, pusė kenafuko duonos, truputis cukraus, koks nuskilogramis plonu per nista, nupirka anibarstvy, lašinių ir kažkokios žolės.

— Tai nuo slogos vaistas, aiškina Lichtenschobas. — Pati erzherzogenė idėjo.

Vadinasi, ir erzherzogų rūmuose veikia bobučių medi-

cina, pats sau pagalvoju, o kamerdineriui paklausiau:

— Kiek metų jūs tarnaujate pas erzherzogus?

— Aš ne tarnauju, — beveik užsigojus Lichtenschobas, — jau dvidešimt metų, kai esu tos šeimos artimas žmogus, gi skaitei laišką!

Abu tylime. Lichtenschobas išsitraukia peilį, nuriškia dvi duonos riekes ir atpiauna du šmotelius lašinių. Pats sau pasiima po vieną, o man kiša likusius ir isako:

— Valgyk!

Erzherzogų duona, kaip ir visa kita Austrijoje pagal korteles. O lašiniai, tai ne mūsų lietuvieškieji delno storumo. Ploni, per viduri raumenukai, o jau oda, oda! Ją iki pat vakaro pailsėdamas kramčiau, kaip amerikiečiai gumą, ir nesukramtęs vakare turėjau išspiauti.

Betvarkydamas siuntinį Lichtenschobas jo dugne po popieromis rado dar raštelį. Jis buvo pasirašytas kažkokio „Anton“, o jame buvo prirašyta, kad autorius atsiprašo, nieko daugiau negalėjęs pasiusti, nes viskas pagal korteles, o iš šalies ką nors prisipirkti labai sunku ir pavojinga. Taip pat ten buvo pranešta, kad erzherzogas dars žygių pas kreisleiterį paliuosuoti Lichtenschobą iš apkasų, bet nieko iš to neišėjo.

— Tai rūmų virėjas, — aiškina Lichtenschobas, — geras vyras ir draugas — paltingavo jis galva ir nusiuko: tur būt, kad nematyčiau jo nuliūdusio veido.

Kai vėl po valandėlės atsigrižo, jo veidas buvo kaip visuomet-apvalas ir šypsantis.

— Ar labai turtingas jūsų erzherzogas? — klausiu.

— Jam priklauso visi miškai trikamnyje tarp Linco, Vienos ir Graco. Jo miškų valdyboje Persenberge dirba keli šimtai miškininkų, jam priklauso daugelis lentiųvių, dvarų ir malūnų. Kai iš šios skylės ištrūksim, važiuokim su manim. Aš tau sudarysiu protekcija pas erzherzogą, gerą darbą gauti, nori?

— Labai ačiū, — nusilenkiau jam, — pažiūrėsim. — O pats pagalvoju, kokia nauda dirbti nors ir pas erzherzogą, kuris yra bejėgis apginti net savo kamerdinerį?

Staiga Lichtenschobas pasako kaip įgeltas. Už kokių trisdėsimties žingsnių pasirodė aukštas, nutukes, ruda uniforma, raudonu raiščiu su auksiniais apyvadais ant rankovės, aukšta uniformine kepure pats apkasų statybos viršininkas parteigenosės Faderle. Ji su steku rankoje lydė žinomas musėikas io adutantas, juodas kresnas vrukas taip pat rudoje uniformoje de Bertuli. Faderle buvęs mėsininkas, de Bertuli buvęs šaltkalvis. Abu juokė

Nukelta į 4 nsl.

Rupinasi lėsu tremtinių reikalams

„Manchester Guardian“ išdėjo žinute apie UNO Okio Tarybos sudarytos tarptautinės organizacijos tremtinių reikalams veiklą.

Sios organizacijos finansu komitetas, kuris neseniai turėjo savo posėdį Londone, pirmininkaujant kanadiečiui J. G. Thurgeon, pasiuntė UNO Okio Tarybai naujo biudžeto projekta, kuris taip pat bus išsiuntinėtas UNO nariams.

Artimiausiu laiku bus paskirtas vyriausiasis direktorius. Išrėdo, kad tai vietai bus išrinktas amerikietis arba kanadiečiai, tačiau manoma, kad vadinamo ryto bloko valstybės vargu sutiks su kanadiečio kandidatūra.

Pagal biudžetą numatoma, kad 1947 metais bus repatriuojama kas mėnesį po 25 000

tremtinių ir pabėgėlių. Repatriacija gal būsia galima pradėti 1946 metų pabaigoje, nors ir maža esa vilties, kad organizacijos biudžetas bus patvirtintas UNO visumos susirinkimo, kuris turi įvykti rugsėjo mėn.

Biudžeto projektas sudarytas 64 750 000 svarų sumai, iš kurios 48 mil. svarų numatoma repatriacijai ir 15 mil. svarų tremtinių apgyvendinimui.

Iš lėšų skiriamų administracijai, numatoma, greičiausia Parvūjuje, įkurti organizacijos biura, taip pat ir regionalinius biurus, kurių vienas numatomas Londone. JAV turi sumokėti tos sumos 43%, D. Britanija 15%, Rusija 6% ir t.t. Tiksliai išlaidas nustotys vykdomasis komitetas, kuris bus sudarytas iš 9 asmenų.

KAMERDINERIS

nemėgsta ir leidžia valią rankoms į kairę ir į dešinę. Visi, net vokiečiai, ne partiečiai vengia jiems pasipainioti po kojų. Abu jau iš tolo rėkia maisto belaukiančių maistinių ir jiems padėti atvartų vergų būriui.

— Ka, tie dykaduoniai ten veikia?! Kodėl toks didelis būrys?!

Visi mauna, kur kas įmanydamas. Lichtenschobas nuveria mano ranką ir tempia netoli sukrautos akmens anglių krūvos link. Ten jis man įgrūda į rankas maišą, o pats pagriebęs kastuvą pila vidun. Kai pusė pripilta, jis užsimeita maišą ant pečių ir mauna skersai sandėlių kiemo vartų link, palikdamas mane prie anglių krūvos.

Tačiau viršininkams šį kartą, matyt, peštis nebuvo noro. Jie dingę vieno sandėlio duryse ir po valandėlės kažkokiu pakietu nešini iš sandėlių kiemo dingę. Tuoj atsirado ir Lichtenschobas. Jis attempė anglies pumaisį prie krūvos atgal ir jas ten išpylė, nes tas maišas mums buvo reikalingas maisto produktams sudėti.

Vienas vokiečių neiškentė ir paklausė:

— Pone kamerdinieri, kur jūs buvote išvykę pasivaikščioti anglių maišo draugijoje.

— Asile, — atsikirtė piktai Lichtenschobas, — juk žinai, kad Faderle tik prieš tą rankos nepakelia, ką mato skubiai ką nors dirbanti.

Nežinau, ką tokiu atveju savo kamerdinieriui būtų pasakęs jo šviesybės erzherzogas Fridrichas ir jos šviesybės tikroji gražuolė Rose-Maria Habsburgiečiai, bet aš neradau jam nieko pasakyti, nes jų šviesybių kamerdinieris tą akimirka man vaidenosi pilnoje imperatoriškųjų ulonų parodo uniformoje raitas su anglių maišu ant pečių.

Ir toks pat atrodo juokingas net tuomet, kai grįžus iš dalino samčiu kolonai sriubą ir, susimaišius prie katilo eilei į būrį, supykęs visus pradėjo tuo pačiu samčiu šveisti kur papuola ir rėkti išdidžiu ne savo balsu:

— Aš jums, šunes, parodysiu tvarką!

Mano akyse jo kamerdinieriškas orumas buvo jau dingęs ir tikrai žinojau, kad man kibti į gerkle jis jau nebedrįs.

MASKVA DEMENTUOJA

Maskva, VIII. 16. TASS yra įgaliotas pranešti, kad pasiklėdę užsienio spaudos gandai apie tariamą raudonosios armijos koncentravimą šiaurinės Persijos teritorijoje yra pramanyti.

Kur pasidės lietuviai

Prof. K. Pakštas „Darbininke“ įdėjo emigracijos ir kolonizacijos klausimais straipsnį, kuriame tarp kitko rašo:

Daugumas lietuvių svajoja apie Šiaurės Ameriką: JAV ir Kanada. Tačiau gal dar ne visi žino, kad į šiuos kraštus bus ypatingai sunku patekti. Lietuvos kvota į JAV yra 386 per metus. Tačiau ivažiavimas yra sujungtas su kiniskais-mandariniškais formalumais, kuriuos atlikti lengviau gali tik nepaprastai puikiai organizuotos ir finansiniai stiprios tautos. Tad pastarųjų 12 metų praktika rodo, kad du trečdaliai tų kvotų gauna žydai, o tik trečdalis krikščionys. Neturiu pagrindo kito kius spėjimus daryti atečiai. Manau, kad per metus atvyks į Ameriką tik apie 130—150 lietuvių. Prie to dar gal keliolika artimų giminių, kurių šeimų dalys čia seniau gyvena. Kanadon galės prasižveržti tur būt tik tuzinai, bet ne šimtai. Gražion žemėn Naujojo Zelandijoje beveik nieko neįsileis. Australija žada būti kiek mielaširdingesnė imigrantams. Beveik vienu baltųjų apgyventos Argentina, Čili ir Urugvajus tik po

truputį pavienių žmonių priims. Jokios mūsų pastangos, ypač JAV, plačiau nepravers durų ateiviams. Net gi tuščios Alaskos — legislatūra atmetė projektą duoti žemės net tokiems ateiviams, kurie tarnavo sąjungininkų armijose.

Rodos prieinamesni kraštai būtų Andiniškosios respublikos: nuo Panamos iki Bolivijos ir Paragvajaus. Jei būtų pinigų, tai platūs Rytų Afrikos plokštakalnių gal taptų mums prieinami. Baltieji šiaurės pionieriai šioje generacijoje vis dar skverbiasi į karštuosius tropikus. Tikimasi, kad mokslas ir technika padės nugalėti prastą šilumos įtaką sveikatai ir darbingumui.

Norint ruošti tinkamą kolonizacijos planą, reikia žinoti:

1. Kiek ir kurio amžiaus ir lyties turime žmonių, norinčių tropikuose gyventi;

2. Kiek turime žemdirbių ir kiek įvairių kitų profesijų, ypač statybininkų.

Dabar tokių žinių aš dar neturiu. Žinau tik tiek, kad vidutinių klimato kraštai naujų kolonistų nebenori, jų neįsileis, o emigrantų jie prisiims tikrai po labai mažą perciją, kad būtų juos lengviau greitai laiku suvirškinti.

Is musu gyvenimo nuobiru

TITULINIS PSICHOZAS

Už senų anekdotų pasakojimą, kalbą, dangun neįleis. Surizikuosiu ir vieną papasakosiu, nes jis čia baisiai tinka.

Dar anais gražiais laikais Kaune vieną vaikina, amžinai beslampinėjantį prie Urbono restorano, kažikas paklausė:

— Sakyk, kuo tamsta vertiesi, kad kasdieną čia sutinku?

— Ar aš? Aš — vyriausiojo kiemsargio jaunesnio pavaduotojo vyresnysis pagalbininkas! — Išdidžiai atsakė paklaustasis. Atseit, tituluotas žmogus.

Bet čia anekdotas. O kiek tokių anekdotų būtų galima pripasakoti iš dabartinio mūsų gyvenimo? Ir ne apie kokius nors beslampinėjančius tipečius, bet apie gana garbingus žmones?

Kartą patekau į vieną stovyklą, kurioje vos ausys neužspengo nuo „pono pulkininko“. Atsiprašant, kur tik pagal švystelsi, vis į poną pulkininką atsikarsi. Ten pulkininkai rajoną šluoja, pulkininkai eilutėje prie katilo stovi, pulkininkai vaikus daboja, pulkininkai... Reikėtų truputuką pagalvoti besikaitant, kad ir turėtai, o kartais ir dėl titulinio psichozo prisikergtais, titulaus. Juk nepergraziausiai skamba:

— Pone pulkininke, paduokitė šluotą!

Dar kitoje stovykloje — profesorių „kaip“ amaro. Čia dar blogiau, nes kaikuose tų profesorių net asistentais nekuomet nebuvo buvę. Koks nors mokytojas pradėjo skaityti paskaitas liaudies universitete ir toks pat jo kolega pusiau juokais kreipėsi viena karta:

— Pone profesoriau, apie ką šiandien kalbėsitė?

Mokytojo žmonai toks titulas labai patiko, o ir pačiam mokytojui ne pro šalį, ir žūrėk: ji profesorienė, jis — profesorius. Pamėrink be titulo kreiptis, neatsakys.

Tiesa, ne vieną profesorių pas mus pagamino ir rudoji okupacija: — jiems lengva buvo titulaus svaidytis...

Lietuvoj profesoriaus vardą teikė Lietuvos universitetas ar ir kita kuri aukštoji mokslo įstaiga, tvirtinanti prezidentui. Gi kai tau titulą suteikė koks nors rusas ar vokiečio tarnautojas, toks tu ten ir profesorius...

Tik tokiomis sąlygomis gautais titulaus kaitytis... Et!

Ne tik profesorių ar pulkininkų, bet ir ministerių, ir inspektorių, ir artistų, ir daktarų emigracijoje atrasime visą eilę, apie kurių doktoratus Lietuvoje niekas nei girdėti nebūvo girdėjęs. O jau inžinierių! Dievuliau mano!

Daladier apie sutartis

— Buvęs Prancūzijos premjeras Daladier, kalbėdamas parlamente, tarp kita ko pasitebėjo, kad 1) 1939 VI. 2. TSRS pareikalavo, kad D. Britanija ir Prancūzija leistų Tarybų Sąjungai karinėmis garantijomis „apsaugoti“ Baltijos valstybes nuo intervencijos; 2) 1939. VII. 4. TSRS pareikalavo, kad D. Britanija ir Prancūzija nespriešintų raudonosios armijos įžengimui į Pabaltijį, jei ten pasireikštų Reichui palankios simpatijos.

Toliau Daladier pabrėžė, kad Prancūzijos komunistai iki 1941 birželio 22 d. TSRS pavyzdžiu atvirai talkinėjo Hitleriui. 1940. VI. 20. Prancūzijos komunistų partijos atstovas iš okupacinės vokiečių vadovybės Paryžiuje prašė teisės atgaivinti komunistų dienraštį. Atstovas buvo sumintas, bet po 5 dienų, Berlynui įsakius, buvo paleistas. Prancūzų komunistai seniai prieš karą žadėjo Reichui sugrąžinti Elzasą ir Lotaringiją. Šitoks Daladier pareiškimas sukėlė komunistų atstovų pyktį ir vienas iš jų sušuko: „ponas esate niekšas“. Į tai Daladier kirtė: „Jūsų provokacijos nepakeis fakto, kad Ribbentrop buvo apdovanotas Lenino ordenu, o p. Molotov tuo metu, kai prancūzai, kodami už laisvę, mirė mūsų laukuose, priimdinėjo Wehrmachto parada Berlyne“.

TITO-LÉLÉ

— IP pranešimu, buv. JAV ambasadorius Jugoslavijai pareiškė, kad marš Tito tėra medaliais apkabinėta lėlė, faktiškai Jugoslaviją valdo raud. armijos atstovas gen. Kiselev, kurio žinioje yra 14 NKVD divizijų.

Kiekvienas Lietuvos dešimtininkas, Vokietijoje pasidarė inžinieriumi. Jei visus naujai tituluotuosius į vieną stovyklą surinktume, būtų nedidelė, bet „požondna“ kompanijėlė, anot to mešlino anekdoto.

Ant Rūkas

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by-UNRRA Team 513. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir seštadieniais. Leidži ir redaguoja Redakcinė Kolegija: Ats. red. Alb. Valentinas. — Prenumerata 1 mėn. — RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krenenstr. 18. — Elns-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Oßwalds Buchdr., Kirchheim-Teck.